

ANGLEŠKI KOMORNI ORKESTER JULIAN RACHLIN, vodstvo in solo violina

Dvorana Union, Maribor
24. april 2015 ob 19.30

Generalni pokrovitelj
Orkestrskega cikla dem
dravsko elektrarno maribor

ORKESTRSKI CIKEL 2014/2015

5. abonmajski koncert

www.nd-mb.si

◀ NARODNI DOM MARIBOR ▶

Koncertna poslovalnica | sezona 2014/2015

SPORED

Wolfgang Amadeus Mozart (1756–1791)

Figarova svatba, uvertura

Felix Mendelssohn Bartholdy (1809–1847)

Koncert za violino in orkester v e-molu, op. 64

1. Allegro molto appassionato
2. Andante
3. Allegro non troppo – Allegro molto vivace

* * *

Felix Mendelssohn Bartholdy

Simfonija št. 4 v A-duru, op. 90, »Italijanska«

1. Allegro vivace
2. Andante con moto
3. Con moto moderato
4. Saltarello. Presto

Leta 1786 je **Wolfgang Amadeus Mozart** naprosil Lorenza da Ponteja, dvornega libretista na Dunaju, da bi mu pripravil libreto za novo opero, s čimer se je začelo izredno plodno sodelovanje – poleg *Figarove svatbe* sta skupaj ustvarila še operi *Così fan tutte* in *Don Giovanni*. Mozart sam je izbral snov, ki je bila za tisti čas nenavadna in je bila dolgo v nemilosti tudi pri avstrijskem cesarju. Leta 1784 je bila v Parizu z velikim uspehom premierno uprizorjena komedija *Veseli dan (La folle journée)* Pierra Augustina Carona de Beaumarchaisa. Občinstvo je najverjetneje navdušila predvsem direktna kritika plemstva in izražanje simpatij z nižjim stanom, ki v središče postavlja nemoralnost grofovstva ter iznajdljivost mladega služabniškega para. *Figarova svatba* je tudi nekakšno nadaljevanje *Seviljskega brivca*, ki ga je uspešno uglasbil Giovanni Paisiello in ki je v dunajski Dvorni operi kraljeval na repertoarju vse od leta 1783. Da Ponte in Mozart naj bi opero pripravila v zgolj šestih tednih, končni rezultat pa se je močno odmaknil od tega, kar je pričakovalo operno občinstvo ob koncu 18. stoletja – liki v operi niso več tipizirani, ampak postajajo prave osebnosti iz mesa in krvi, obvladujejo jih tako pozitivna kot tudi negativna čustva, zaradi česar se Mozartova uglasbitev tekoče premika med komičnimi in tudi bolj resnimi toni ter se tako izmika vsem znanim in pričakovanim opernim šablonam. *Uverturo* je Mozart kot ponavadi napisal kot zadnjo. V njej ni uporabil nobene melodije iz opere, temveč se je osredotočil zgolj na to, da bi z glasbenimi sredstvi naznačil osnovno atmosfero gledališke igre. Zasnovana je kot tipična sonatna forma z dvema kontrastnima temama, vendar pa je brez prave izpeljave ali osrednjega počasnejšega odseka. Zato jasno

prevladuje hitro šestnajstinsko gibanje, ki nas uva-ja v sledeči tok hitro menjavajočih se dogodkov in osnovno šaljivo razpoloženje.

Leta 1840 so **Felixa Mendelssohna Bartholdyja** povabili na dvor novega pruskega kralja Friderika Wilhelma II., ki se je želel v zgodovino zapisati kot pomemben pokrovitelj umetnosti in je s tem namenom v Berlin vabil pesnike, glasbenike, slikarje ter druge intelektualce. Z Mendelssohnom je imel prav posebne načrte: želel si je, da ne bi postal le vodja Kraljeve akademije umetnosti, temveč bi zagnal tudi delovanje novega konservatorija, ki bi pomenil srce nemškega glasbenega življenja. Skladateljeva družina je bila nad predlogom navdušena, manj Mendelssohn sam, saj ga rojstni Berlin ni prav nič privlačil. Hkrati se je bal, da njegove napredne ideje kralju ne bodo preveč pri srcu in da mu bo primanjkovalo časa za komponiranje, med drugim tudi za dokončanje violinskega koncerta, ki ga je prijatelju, violinistu Ferdinandu Davidu, obljubil že leta 1838. Toda ponujeno mesto je vseeno sprejel in se leta 1841 preselil v Berlin, njegovo mesto kapelnika v Leipzigu pa je prevzel prav David. Toda v Berlinu so se takoj pričele Mendelssohnove frustracije – orkestrski glasbeniki niso bili tako verzirani kot v Leipzigu, delo pa so ovirale tudi razne birokratske omejitve. Mendelssohn je bil preobložen z delom, ideja o novem konservatoriju je padla v vodo in v takšnem depresivnem stanju je v pismu prijatelju zapisal: »Veliki načrti, malo izpeljav; velike zahteve, majhni dosežki; izobraženi kritiki, slabi glasbeniki.« Leta 1844 je končno pustil službo v Berlinu (medtem je ustanovil konservatorij v Leipzigu, kjer so se med

učitelji znašli David, Robert Schumann in teoretik Moritz Hauptmann): takoj, ko je bil odrešen komponiranja scenske glasbe in del, kot so patriotske budnice ter cerkvene himne, se je lotil nadaljevanja začetega koncerta, ki ga je leto kasneje krstil leipziški orkester Gewandhaus z Davidom kot solistom in pod dirigentskim vodstvom danskega skladatelja Nielsa Gadeja. Skladatelj, ki je bil dober violinist in je pri petnajstih letih že napisal svoj prvi violinski koncert, je violinski part ves čas domišljjal ob navseh Davida. Rezultat takšnega dela je mojstrska združitev virtuoznega in muzikalnega. Koncert se zdi kot zaporedje navidez enostavnih melodij, ki pa vseeno izkoriščajo celotne tehnične zmožnosti glasbila, pri čemer je takšna dvojnost najbolj značilna za finale, nekakšen tipični razigrani scherzo. Toda pravi romantični duh preveva tudi formalno zasnovo dela, katerega stavki so povezani v nedeljivo celoto, prav tako pa je izpisana kadenca trden del oblike prvega stavka, ki predstavlja prehod iz izpeljave v reprizo. Prve kritike so tudi navajale, da se je Mendelssohn odpovedal t. i. dvojni ekspoziciji, pri kateri tematsko gradivo najprej predstavi orkester in nato še solist – violina namreč »zapoje« skupaj z orkestrom že v drugem taktu.

Mnoga stoletja je bila Italija nekakšna obljubljeni dežela za skladatelje severne Evrope, še posebej mikavna pa je zelena, s soncem obsijana dežela postala v času romantike: Italijo so v tem času »skladateljsko« obiskali Hugo Wolf (*Italijanska serenada*), Peter Iljič Čajkovski (*Italijanski capriccio*), Hector Berlioz (*Harold v Italiji*), Franz Liszt (*Leta popotovanja*), Richard Strauss (*Iz Italije*) in Mendelssohn s svojo *Italijansko simfonijo*. Mendelssohnovi najbolj

znani simfoniji – *Škotska* in *Italijanska* – sta bili zasnovani v času skladateljeve velike evropske turnee med letoma 1829 in 1831. Kmalu po skladateljevem dvajsetem rojstnem dnevu je njegov oče sklenil, da bi potovanje lahko mladeniču razširilo obzorja. Tako je Mendelssohn večino leta 1829 prebil v Angliji, pri čemer se mu je v spomin še posebej vtisnil izlet na Škotsko. Nato je kot pravi turist preko Avstrije in Švice prečesal Italijo, od Milana na severu do Sorrenta na jugu. V številnih pismih svoji sestri Fanny je Italijo opisoval kot deželo »največjega veselja do življenja«. *Škotske simfonije* nato ni končal vse do leta 1842, *Italijansko* pa je zaradi naročila Londonskega filharmoničnega združenja pripravil marca 1833, čeprav sam ni bil nikoli prav zadovoljen s finalom in ga je še dvakrat popravil. Simfonija nam razkazuje Italijo skozi oči turista, ki reagira na lokalne barve in atmosfero. Takšna sproščena »južnjaška« atmosfera napaja že uvodni stavek, v katerem utrip popusti le enkrat, malenkost pred zvito zakrito reprizo. Podobno kot pri uvodu je brez natančne nacionalne lokalizacije ostal tudi prikupno starinski menuet, ki v triu prinaša aluzije na bolj sanjski, romantični svet katere od Webrovih oper. Lokalne barve pa so močnejše zastopane v drugem in četrtek stavku. Andante v d-molu je skica religiozne procesije, ki jo je skladatelj videl v Neaplju – osnovno melodično jedro si je Mendelssohn sposodil iz gregorijanskega koral. Prav mogoče pa je, da je počasni stavek nastal tudi kot posvetilo dvema velikanoma, ki sta umrla tega leta in sta v marsičem zaznamovala skladateljevo življenje – Goetheju in učitelju Zelterju (melodično gradivo spominja na Zelterjevo balado »Kralj iz Tule«, na Goethejevo besedilo). Finale pa je plesni stavek, ki ga neprenehoma napaja izredna

vitalnost in v katerem se v divjem utripu izmenjujeta rimski saltarello in napolitanska tarantela. Že med samim ustvarjanjem dela je skladatelj o njem vedno govoril kot o svoji *Italijanski simfoniji*, toda pred krstno izvedbo v Londonu je geografsko lokalizacijo umaknil – očitno se je bal, da bi občinstvo Simfonijo razumelo vse preveč kot razglednico in premalo kot »resno« simfonično delo.

Gregor Pompe

JULIAN RACHLIN

Julian Rachlin je eden najbolj vznemirljivih in priznanih violinistov našega časa. S svojim prepoznavnim bogatim zvokom, vrhunsko muzikalnostjo in izjemnimi interpretacijami že 25 let navdušuje občinstvo po svetu. Redno sodeluje z mnogimi najprestižnejšimi dirigenti in orkestri ter zmeraj išče nove možnosti raziskovanja in ustvarjanja, saj danes ne slovi le kot violinist, ampak tudi kot violist in dirigent. Dvanajst let je vodil svetovno priznan festival Julian Rachlin in prijatelji v Dubrovniku, ki je predstavljal platformo za kreativne in živahne projekte s povabljenimi vodilnimi glasbeniki in igralci. Poleg glasbenega ustvarjanja pa se posveča tudi dobrodelnim projektom kot ambasador dobre volje pri Unicefu ter s sodelovanjem v izobraževalnih projektih.

Med vrhunci preteklih in prihajajočih sezon omenimo sodelovanja z Bostonskimi simfoniki in Alanom Gilbertom, Orkestrom Gewandhaus iz Leipziga in Riccardom Chaillyjem, Filharmoničnim orkestrom iz Izraela in Zubinom Mehto ter Gianandreo Nosedo, Londonskimi filharmoniki in Andrejem Borejkom, z Orkestrom Mariinskega gledališča in Valerijem Gergijevim ter s Filharmoničnim orkestrom iz Münchna

in Lorinom Maazlom. Julian kot solist in dirigent nastopa tudi s Filharmoničnim orkestrom iz Češke, Filharmoničnim orkestrom iz Izraela, s Kraljevim orkestrom Northern Sinfonia in Komornim orkestrom iz Lausanne. Nedavno je nastopil na Koncertu za mir z Bavarskim državnim orkestrom in Zubinom Mehto. Leta 2012 je premierno izvedel *Dvojni koncert* Krzysztofa Pendereckega z Janine Jansen in Bavarskim radijskim simfoničnim orkestrom pod taktirko Marissa Jansonsa v Dunajskem glasbenem združenju, ki je izvedeno delo tudi naročilo, skladatelj pa ga je posvetil prav Rachlinu. V počastitev 80-letnice Pendereckega je v Varšavi izvedel še serijo koncertov skladateljevih del ter azijsko premiero *Dvojnega koncerta* na Pekinškem glasbenem festivalu s Kitajskim državnim simfoničnim orkestrom, pod taktirko samega skladatelja.

Posnetki Juliana Rachlina pri založbah Sony Classical, Warner Classics in Deutsche Grammophon so s strani kritikov zelo dobro sprejeti.

Julian se je rodil leta 1974 v Litvi, leta 1978 pa se je družina preselila na Dunaj. Študiral je pri eminentnem pedagogu Borisu Kuschnirju na Dunajskem konservatoriju ter se dodatno izpopolnjeval pri Pinchasu Zukermanu. Med svetovna imena se je povzpел leta 1988 z zmago na evrovizijskem tekmovanju za mladega glasbenika leta v Amsterdamu, nato pa postal še najmlajši solist, ki je kadarkoli igral z Dunajskimi filharmoniki. Njegov debi se je odvil pod dirigentsko palico Riccarda Mutija. Od leta 1999 poučuje na Konservatoriju Univerze na Dunaju. Rachlin igra na Stradivarijevo violino »ex Liebig« iz leta 1704, kar mu omogoča Zasebni sklad Angeline Prokopp.

ANGLEŠKI KOMORNI ORKESTER

Orkester, ki deluje pod pokroviteljstvom Njegovega veličanstva Princa Walesa, je komorni orkester z največ posnetki na svetu. Diskografija orkestra obsega 860 posnetkov z več kot 1500 deli preko 400 skladateljev.

Prav tako je orkester nastopil v več državah kot katerikoli drug orkester, redno pa sodeluje z mnogimi svetovnimi imeni glasbe. Ameriška radijska mreža CPRN je Angleški komorni orkester razglasila za enega najboljših svetovnih »še živčih« orkestrrov. V bleščečo zgodovino orkestra je vpletenih mnogo najpomembnejših glasbenih imen. Benjamin Britten je bil prvi pokrovitelj orkestra in njegov glasbeni vpliv je bil zelo pomemben. Dolgoletno sodelovanje orkestra z Danielom Barenboimom pa je med

drugim botrovalo tudi nastanku izjemnih posnetkov celotnega cikla Mozartovih klavirskih koncertov (studijskih ter posnetkov v živo), nato pa še posnetkov celotnega cikla z Murrayjem Perahio in Mitsuko Uchida.

Med nedavnimi koncertnimi turnejami so glasbeniki nastopili v Sibiriji, Mehiki, na Norveškem, v Švici in ZDA ter po Veliki Britaniji, tudi v londonskih Kraljevi festivalski dvorani in dvorani Cadogan. V letošnjem letu nastopajo v Aziji in Evropi, po ponovnem povabilu še na Bermudih, na Finskem in v Švici ter na Glasbenem križarjenju po Sredozemlju.

Angleški komorni orkester je tudi izvajalec mnogih uspešnih posnetkov filmske glasbe, med drugim tudi za filma Daria Marianellija *Pokora* in *Prevzetnost in pristranost* ter za več filmov o Jamesu Bondu, sodelovali pa so tudi v mnogih televizijskih in filmskih projektih, med zadnjimi pri portretu Benjamina Brittna za program Sky TV.

Orkester je ponosen tudi na svoj socialni program »Bližnja srečanja«, ki ga izvajajo glasbeniki orkestra. S tem programom približajo glasbo raznolikim okoljem v skupnostih in šolah po Veliki Britaniji.

Koncertna mojstrica orkestra je Stephanie Gonley.

Z VELIKIM VESELJEM NAPOVEDUJEMO:

29. maj 2015, ob 19.30

Dvorana Union, Maribor

5. abonmajski koncert

Komornega cikla in za izven

BRAZILSKI KVARTET KITAR

Spored: H. Villa-Lobos, E. Granados,

I. Albéniz, R. Miranda, M. Camargo

Guarnieri, F. Mignone

SLAVNOSTNA SEZONA 2015/2016

V mesecu maju vas bomo povabili k (ponovnemu) vpisu v abonmaje klasične glasbe. A tokrat imamo poleg odlične glasbe še vsaj en razlog več za navdušenje – vstopamo namreč **v slavnostno sezono, ko bomo praznovali 70-letnico Koncertne poslovalnice Maribor.**

Katera velika imena svetovnih odrov nas bodo navduševala prihodnjo sezono vam bomo predstavili v posebni izdaji našega mesečnega časopisa *Kaj Kje Kdaj*, kjer boste izvedeli tudi vse podrobnosti o koncertih, programih, datumih vpisa v abonmaje in ugodnostih za abonente.

Informacijska pisarna Narodnega doma Maribor: vsak delavnik od 10.00 do 17.00, v soboto od 9.00 do 12.00 ter uro pred vsako prireditvijo. **Dvorana Union:** uro pred vsako prireditvijo. **Tel.:** (02) 229 40 11, 229 40 50, 031 479 000, 040 744 122
E: vstopnice@nd-mb.si • **spletni nakup vstopnic:** <http://nd-mb.kupikarto.si/> • Naklada: 550 kosov • Brezplačen izvod

VEČER
RADIO CITY

Program je omogočila Mestna občina Maribor. Koncert je podprlo Ministrstvo za kulturo Republike Slovenije.

www.nd-mb.si

si RADIO SI

Medijski pokrovitelj